

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра фінансів

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«ПОДАТКОВА СИСТЕМА У РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ФУНКЦІЇ
ДЕРЖАВИ»

Студента 2 курсу, 4-м групи,
спеціальності 072

«Фінанси, банківська справа та
страхування»
спеціалізації «Державні фінанси»

Хашабаєва
В'ячеслава
Даниловича

Науковий керівник
к.е.н., доцент

Пасічний
Микола Дмитрович

Гарант освітньої програми
завідувач кафедри фінансів,
заслужений діяч науки і техніки України
д.е.н., професор

Чугунов
Ігор Якович

Київ 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ	
1.1. Сутність та принципи податкової системи	6
1.2. Зарубіжний досвід функціонування податкової системи	10
РОЗДІЛ 2. ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ	
2.1. Процес формування та розвитку податкової системи в Україні	22
2.2. Аналіз та оцінка податкових надходжень зведеного бюджету	29
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ФУНКЦІЇ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ	
3.1. Проблеми реалізації соціальної функції податкової системи	34
3.2. Пріоритети розвитку податкової політики в контексті реалізації соціальної функції держави	41
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	49
ДОДАТКИ	59

ВСТУП

Актуальність теми. Система оподаткування кожної країни різна та має індивідуальну структуру. Ця структура, переважно, визначається економічним становищем держави, а також політичними силами при владі. На перший погляд, податки виражають односторонні відносини держави з населенням та підприємцями. Насправді податки дають змогу мати зворотний зв'язок із платниками завдяки фінансуванню відповідних витрат. Цьому процесові приділяється велика увага з боку економічної науки, і в ньому виділяється економічна сутність функцій держави та їх реалізація.

Сутність і структура податкової системи визначаються податковою політикою, що є виключним правом держави, яка проводить її самостійно, відповідно до завдань соціально-економічного розвитку. Через податки, пільги і фінансові санкції, принципи, форми і методи оподаткування, обов'язки і відповідальність, які є основними складовими податкової системи, держава ставить єдині вимоги до ефективного господарювання в державі. Підвищення ефективності податкового регулювання в сучасних фінансово-економічних умовах набувають особливої значущості. З метою реалізації соціально економічних пріоритетів розвитку країни необхідне підвищення якісного рівня функціонування податкової системи.

Дослідженням питань щодо ролі податкової системи та її впливу на розвиток економіки країни та питань удосконалення податкової політики займалися В. Г. Гончарова, яка досліджувала питання теоретико-методичних підходів до формування та реалізації податкової політики на регіональному рівні; Н.І.Балдич, В.М. Геєць, праці Молдован О.О. призначені аналізу Податкової реформи в Україні, а також зробив перші підсумки та результати щодо її проведення, також дослідженням даного питання займалися й інші вітчизняні вчені, такі як А.Соколовська, Л. Тарангул та ін. Дослідженням тенденцій розвитку малого бізнесу в умовах нового податкового кодексу

займалися Небава М.І., Черкасова Ю.І. Політику Європейського Союзу стосовно України досліджував Пристайко О. Є. Проблеми формування ефективної податкової політики держави присвятили свої дослідження такі вчені, як В.Вишневський, А.Захарін, Ю.Іванов, Е.Давискиба, А.Тищенко, Я.Литвиненко, К.Пріб, Ф.Федько, О.Поважний та інші вітчизняні науковці. Свій погляд на податкову систему України як на складну саморегулюючу економічну систему висвітлив у своїх працях Редич О. В. В регіональному аспекті впровадження податкової системи дослідженням даного питання займався Тарангул Л. Л.. Основні шляхи реформування податкової системи України були висвітлені Фліссак Н.

Метою роботи є розкриття та удосконалення податкової системи у реалізації соціальної функції.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких завдань:

- розкрити сутність податкової системи;
- дослідити принципи податкової системи;
- узагальнити та систематизувати зарубіжний досвід функціонування податкової системи;
- розкрити процес формування та розвитку податкової системи в Україні;
- здійснити аналіз та оцінку дохідної частини зведеного бюджету;
- розкрити проблеми реалізації соціальної функції податкової системи;
- визначити та обґрунтувати пріоритети розвитку податкової політики в контексті реалізації соціальної функції.

Об'єктом дослідження є податкова система.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні питання функціонування податкової системи у реалізації соціальної функції держави.

Методи дослідження. З метою досягнення поставленої мети в дослідженні використано загальнонаукові і спеціальні методи пізнання явищ і процесів у сфері функціонування податкової системи. Системний та структурний методи використано при розкритті сутності та ролі податкової системи у реалізації соціальної функції. За допомогою порівняльного та

факторного методів узагальнено зарубіжний досвід функціонування податкової системи. На основі системного підходу, синтезу, наукового абстрагування обґрунтовані пропозиції щодо напрямів податкової політики України.

Інформаційну базу дослідження становили законодавчі та нормативно-правові акти з питань податкової політики, соціальної політики держави, статистичні та аналітичні матеріали Міністерства фінансів України, Міністерства соціальної політики України, Державної фіскальної служби України, Державної казначейської служби України, Державної служби статистики України, відповідні монографії, наукові статті вітчизняних та зарубіжних вчених.

Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання та методи дослідження, зазначено теоретичне та практичне значення випускної роботи.

У першому розділі досліджено теоретичні основи формування податкової системи. Розкрито сутність, функції та принципи податкової системи. Визначено роль податків у реалізації соціальної функції держави. Узагальнено та систематизовано зарубіжний досвід організації податкової системи.

У другому розділі розкрито процес формування податкової системи України. Висвітлено трансформації пов'язані з загальною соціалізацією державної політики. Проаналізовано прямі та непрямі податки, податкове навантаження на платників податків.

У третьому розділі визначені шляхи вдосконалення податкової системи України. Розкрито проблеми соціалізації податкової системи. Обґрунтовані пріоритети розвитку податкової системи у реалізації соціальної функції держави.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ

1.1. Сутність та принципи податкової системи

Податкова система - важлива складова системи державних фінансів, хоча і не виділяється в їх окрему ланку. Вона відіграє провідну роль у формуванні державних доходів, відчутно впливаючи на доходи юридичних і фізичних осіб. При цьому податкову систему можна розглядати у широкому і вузькому розумінні. У широкому розумінні вона охоплює всі обов'язкові платежі, з допомогою яких здійснюється перерозподіл доходів на користь держави і які концентруються в бюджеті та фондах цільового призначення. У вузькому розумінні це сукупність тільки податків як особливої форми мобілізації доходів бюджету.

Податки являють собою обов'язкові платежі юридичних і фізичних осіб до бюджету. Історично це найдавніша форма фінансових відносин між державою і членами суспільства. За економічним змістом податки відображають фінансові відносини між державою і платниками податків з метою створення загальнодержавних централізованих фондів грошових коштів, необхідних для виконання державою її функцій. На відміну від фінансів загалом ці взаємовідносини мають односторонній характер — від платників до держави.

Система оподаткування кожної країни різна та має індивідуальну структуру. Ця структура, переважно, визначається економічним становищем держави, а також політичними силами при владі [12]. На перший погляд, податки виражають односторонні відносини держави з населенням та підприємцями. Насправді податки дають змогу мати зворотний зв'язок із платниками завдяки фінансуванню відповідних витрат. Цьому процесові приділяється велика увага з боку економічної науки, і в ньому виділяється економічна сутність функцій держави та їх реалізація [11]. Сутність і структура податкової системи

визначаються податковою політикою, що є виключним правом держави, яка проводить її самостійно, відповідно до завдань соціально-економічного розвитку. Через податки, пільги і фінансові санкції, принципи, форми і методи оподаткування, обов'язки і відповідальність, які є основними складовими податкової системи, держава ставить єдині вимоги до ефективного господарювання в державі [20]. Система оподаткування України – це сукупність загальнодержавних та місцевих податків та зборів, що стягуються в порядку, встановленому Податковим кодексом України. Складовою частиною податкової системи України є: платники податків, об'єкт оподаткування, податкова база, ставка податку, процедура податкового розрахунку, податковий період, термін та спосіб сплати податків, період та процедури звітування про розрахунок та сплату податків. Відповідно до положень ст. 8 Податкового кодексу України податки та збори в Україні поділяються на загальнодержавні та місцеві [2]. Загальні державні податки та збори включають податки та збори, встановлені цим Кодексом, які сплачуються на всій території України, за винятком випадків, передбачених цим Кодексом, а саме: податок на прибуток підприємств, податок на доходи фізичних осіб, податок на додану вартість, акцизний збір, збір за першу реєстрацію транспортного засобу, екологічний податок, орендний платіж за транспортування нафти та нафтопродуктів основними нафто- та нафтопродуктопроводами, сплата транзиту природного газу та аміаку трубопроводів на території України, орендна плата за нафту, природний газ та газовий конденсат, вироблений в Україні, плата за користування надрами, плата за землю, плата за користування радіочастотним ресурсом України, плата за спеціальне використання води, плата за спеціальне використання лісових ресурсів, фіксований сільськогосподарський податок, збір за розвиток виноградарства, садівництво та виробництво хмелю, тарифи, плата у формі цільової премії до черв'яків за тарифом на електроенергію та теплову енергію за винятком електроенергії, виробленої кваліфікованими установками-споживачами, плата у вигляді надбавки до застосовного тарифу на природний газ для споживачів усіх форм власності [17]. Місцеві податки та

збори включають податки та збори, встановлені відповідно до переліку та в межах граничних ставок, передбачених цим Кодексом, рішеннями сільських, селищних та міських рад у межах їх повноважень та повинні бути сплачені на території відповідного місцевого громади. При цьому комунальний податок, збір за паркування автотранспорту, ринковий збір, збір за видачу ордера на квартиру, збір за дозвіл на розміщення об'єктів торгівлі і сфери послуг, збір із власників собак є обов'язковими для встановлення при наявності об'єктів оподаткування чи умов, зв'язаних із введенням цих податків і зборів [14].

Основні місцеві податки і збори — це податок на майно, єдиний податок, збір за місця для паркування транспортних засобів, туристичний збір [17]. 8

Механізм справляння податків – це комплекс заходів і їх використання державними органами податкової служби щодо справляння податків та зборів.

Платниками податків в Україні є фізичні та юридичні особи. Органами, які контролюють справляння податків є Державна податкова служба та Державна митна служба. Перші класичні принципи були сформовані економістом А.Смітом, а саме : 1. Справедливості – це означає, що податки для всіх платників, мають бути розподілені згідно до їхніх доходів; 2. Зручності – справляння податків має бути зручним для всі платників; 3. Визначеності – кожен платник має знати для чого він сплачує податки, суму та час справляння; 4. Економії – мінімальне справляння податку з платника, про цьому надходження до бюджету мають бути максимальними.

До сучасних принципів побудови податкової системи України, відносять [13]:

1. Визначеності і адміністративної зручності – податкова система має бути максимально зрозумілою та зручною для платників;
2. Стабільність податкового законодавства – незмінність податків та податкових ставок протягом року;
3. Соціальної справедливості – ставки податку мають бути встановлені відповідно до платоспроможності платників;
4. Наукової обґрунтованості – податки мають встановлюватися відповідно до реального стану економіки країни;

5. Рівність усіх платників перед законом;
6. Обов'язковості – примусовий характер сплати податків;
7. Своєчасності – всі податки та збори мають бути сплачені у відповідний термін до відповідного бюджету.

Отже, податкова система - це сукупність передбачених податковим законодавством загальнодержавних та місцевих податків та зборів, принципів, форм і методів їх встановлення, зміни, скасування, обчислення та їх сплата [15]. Суть принципів побудови системи оподаткування повинна складатися в узгодженні двох основних вимог: задоволення фіскальних потреб держави й врахування інтересів платників податків.

Системність в оподаткуванні полягає у тому, що всі податки й обов'язкові платежі повинні бути взаємопов'язані й органічно доповнювати один одного, не вступати в протиріччя між собою та податковою системою. Вихідною базою для побудови податкової системи є потреба в орієнтуванні фінансування визначеного обсягу видатків Державного бюджету. Створення податкової системи базується на таких принципах:

— рівнонапруженість, що означає всебічне відображення величини податків між суб'єктами оподаткування (доходи, споживання, майновий стан, заощадження тощо);

— забезпечення узгодження інтересів держави і платників податків. Це означає, що податкова система не повинна підривати фінансовий стан фізичних і юридичних осіб — платників податків;

— цілеспрямоване використання отриманих податків свідчить про те, що податкова система має позитивно впливати на діяльність платників податків і на темпи та пропорції соціально-економічного розвитку суспільства.

Водночас ідеальних податкових систем, які б в однаковій мірі влаштовували і платників податків, і органи влади, немає і, очевидно, не буде. Тому при формуванні податкової системи необхідно виходити із компромісних рішень, які б задовольняли потреби усіх суб'єктів податкової системи.

Принципи оподаткування вперше сформулював А.Сміт у праці «Дослідження про природу і причини багатства народів». Їх суть така:

- піддані держави мусять брати участь у її підтримці відповідно до своєї платоспроможності, тобто пропорційно доходу, яким вони користуються під заступництвом держави;
- податок, який кожний платник платить, має бути чітко визначеним, а не довільним;
- податки потрібно стягувати у найвигідніший час і найвигіднішим способом для особи, що його сплачує;
- кожний податок має бути побудований так, щоб із кишень населення забиралося якомога менше понад те, що цей податок приносить до скарбниці держави.

При формуванні податкової системи досить важливим є не лише мінімізація витрат держави на утримання податків, а й обмеження витрат платників податків на обліково-обчислювальну роботу з оподаткування.

1.2.Зарубіжний досвід функціонування податкової системи

При дослідженні міжнародного досвіду податкового адміністрування та оцінці можливості його застосування у вітчизняній практиці значний інтерес становлять системи податкового адміністрування США і Канади. Це обумовлено тим, що Сполучені Штати та Канада є федеративними країнами, у яких місцеві органи влади мають традиційно високий рівень автономії в управлінні місцевими справами. Україна, як відомо, є унітарною державою, але вона проголосила курс на децентралізацію та спрощення державного управління, розширення прав і повноважень місцевих органів у реалізації регіональної соціально-економічної політики, ширше представлення місцевих громад в управлінні державними справами на конкретній території.

Підтримка малого підприємництва через спрощення податкової політики може стати одним із способів вирішення деяких проблем його розвитку. На перших етапах становлення системи оподаткування в Україні малому підприємству надавались певні пільги, які згодом було практично ліквідовано. Все це призвело до спаду ділової активності суб'єктів господарювання і відтоку національного капіталу за кордон, що стало об'єктивною причиною скорочення надходжень до бюджету, що в свою чергу знову примушувало державу вводити нові податки та збільшувати базу існуючих. Тобто, утворилося замкнене коло, що не давало можливості суб'єктам малого підприємництва успішно розвиватися.

Податкова політика повинна включати перевірену досвідом країн розвинутої економіки систему пільг: податкові скидки на прибуток, пільгове формування спеціальних цільових резервних фондів за рахунок неоподаткованого прибутку, пільгове оподаткування оновленого асортименту продукції, система стимулюючих заходів щодо додаткового потоку інвестицій в компанії, які спеціалізуються на фінансуванні невеликих фірм з інноваційними технологіями. Наприклад, податок на прибуток в Японії складає 42%, а для малого бізнесу – 30%, в Англії – 35% і 29% відповідно. В США використовують диференційований підхід до оподаткування прибутку: перші 50 тис. дол. прибутку обкладаються податком за ставкою у розмірі 15%, прибуток від 50 тис. до 75 тис. дол. – 25%, прибуток більше 75 тис. дол. – 34%. У Франції протягом перших 5 років роботи фірми ставка податку зменшується на 50%, також вдвічі меншою є ставка податку для малих підприємств в Німеччині. Уряд Японії і Швеції дозволяє компаніям створювати за рахунок неоподаткованого прибутку фонд спеціального призначення для фінансування майбутніх інвестицій [3].

Щодо інших країн, чий позитивний досвід заслуговує уваги, слід відзначити Грузію, яка прийняла восени 2010 р. новий Податковий кодекс, за яким малий бізнес з обсягом річного обороту до 17 тис. дол. взагалі не

оподатковується [4, с. 200]. Розквіт малого бізнесу у США значною мірою забезпечила належна підтримка з боку держави. Ще у 1953 році на правах федерального відомства було створено Адміністрацію у справах мало бізнесу, чітко зорієнтованої на єдину задачу – системне сприяння розвитку малого підприємництва, показники економічної ефективності якого мають засвідчувати набуття ним прогнозованих суспільно значимих ефектів. До її компетенції входить інформаційно-консультативна та кредитно-фінансова підтримка дрібного приватного бізнесу, що включає забезпечення підприємців-початківців довідковою літературою, інформування про досвід найбільш успішних фірм, про нормативно-правове забезпечення виробництва і збуту, зовнішньоекономічної діяльності, а також умови одержання пільгових позик під господарські проекти [5, с. 14].

Ціла мережа організацій, які надають консультативні послуги, науково-технічну інформацію і рекомендації, що стосується заснування і ведення малого підприємства, склалась у Великобританії. Серед них слід виділити «Службу дрібних фірм», що має на меті захист інтересів дрібних підприємців, надання допомоги в організації та управлінні власною справою, отриманні субсидій, навчанні та консультуванні. До основних британських довгострокових програм підтримки малого і середнього бізнесу належать «Програма розширення бізнесу», «Програма гарантованого кредиту», «Програма створення власної справи». Крім того, приватна ініціатива стимулюється наданням податкових знижок, спрощенням фінансової процедури злиття і поділу фірм, зниженням всіх ставок індивідуального податку, підвищенням порогу зарплати, яка підлягає оподаткуванню за найвищою ставкою [6]. Французькі малі підприємства постійно залучаються до загальноєвропейських програм розвитку, таких як: БРІТЕ, ЕСПРІТ, СПРИНТ, Еврика та інших з доступом до субсидій структурних фондів союзу. Такі заходи сприяють надходженню зарубіжного капіталу до країни, а з іншого боку – розвивають інвестиційну активність французьких підприємств за кордоном. Все більшого розвитку набуває така

форма допомоги, як фінансування через товариства ризикового або венчурного капіталу.

Основні результати дослідження. Податкова система США складається із трьох рівнів, що відповідають рівням державної влади [63]:

- вищий (федеральний рівень) – встановлення та збір федеральних податків, адміністрування яких регулюється федеральними законами і які надходять до федерального бюджету;

- середній (рівень штатів) – встановлення та збір місцевих податків, адміністрування яких регулюється законами штатів; надходження зараховуються до бюджетів штатів;

- нижчий (рівень муніципалітетів, округів тощо) – збір податків, що запроваджуються органами місцевого самоврядування; надходження спрямовуються до місцевих бюджетів.

Основні федеральні податки США: федеральний прибутковий податок з населення; федеральний податок на прибуток корпорацій; податкові відрахування до фондів соціального страхування (здійснюють і роботодавці, і наймані працівники); федеральний податок на спадщину та дарування; федеральні акцизи; мито.

Фіскальний потенціал податкової системи реалізується через оподаткування індивідуальних доходів населення (у структурі податкових надходжень майже 40% займає частка податку на доходи фізичних осіб). Для переважної більшості індивідуальних платників (фізичних осіб) ефективна податкова ставка становить близько 25%.

Федеральний податок на прибуток корпорацій стягується із чистого прибутку, який визначається шляхом вирахування дозволених пільг та знижок із валового доходу. Знижки можуть бути звичайні та спеціальні. До складу звичайних знижок включаються заробітна плата, витрати на амортизацію і поточний ремонт основних засобів, безнадійні борги, рентні платежі, сплачені місцеві податки, процент за кредит, витрати на рекламу, внески до пенсійних фондів, благодійні внески тощо. До складу спеціальних знижок входять

операційні збитки, організаційні витрати, витрати на науково-дослідні роботи, витрати на капітальний ремонт і реставрацію будівель, авансові податкові платежі та ін. Законодавством США встановлені ставки федерального податку на прибуток корпорацій у розмірі від 15 до 35%, який залежить в основному від величини отриманого (задекларованого) прибутку.

На рівні штатів існують такі основні податки: податок з продажів, прибутковий податок з населення, податок на доходи корпорацій, податок на спадщину і дарування, акцизні податки, податок на корисні копалини, ліцензійні збори, податок на капітал, відрахування на виплату допомоги з безробіття, податок на ділову активність та ін.

Починаючи від 90-х рр. ХХ ст., податкова політика США базується на реалізації принципу бюджетного збалансування. Водночас спостерігаються «перехресні» ефекти податкової системи – приміром, при зниженні ставок оподаткування індивідуальних доходів застосовуються підвищені ставки відрахувань до фондів соціального страхування; використовується потенціал регресивного акцизного оподаткування, що сприяє вирівнюванню податкового тягаря. Параметри податкової системи США, починаючи від 2000 року, загалом є стабільними, за винятком ставок оподаткування, які можуть оперативнo змінюватися повноважними законодавчими органами.

На основі критичного узагальнення низки наукових праць виділимо основні особливості податкової системи США:

- у цілому прогресивний характер оподаткування, що вважається одним із виявів справедливості податкової системи (ефективна податкова ставка для платників із найвищими доходами досягає 50%);
- дискретність податкових відрахувань (кожну вищу ставку податку можна застосовувати лише до чітко визначеної частини бази оподаткування);
- висока гнучкість податкової системи, що виявляється зокрема в регулярних змінах на законодавчому рівні чинних ставок податків залежно від економічної динаміки;
- висока розвиненість пільгового оподаткування (наявність великої

кількості податкових пільг та винятків);

- чітке розмежування податкової системи і системи соціального страхування;

- наявність неоподаткованого мінімуму індивідуального доходу.

Центральним ядром органів податкового адміністрування у Сполучених Штатах є Державна служба збирання податків та фінансового контролю США. Основним елементом в її структурі є Служба внутрішніх доходів (СВД), яка оперативно підпорядкована Міністерству фінансів. СВД складається із таких підрозділів: центральний апарат (на федеральному рівні), податкові служби штатів, місцеві податкові служби.

Організаційна структура Служби внутрішніх доходів побудована не за видами податків, а за функціональними ознаками системи оподаткування, тобто вказана структура є функціональною. Основними структурними підрозділами СВД є: служба обробки податкових декларацій, служба перевірки податкових декларацій, служба стягнення податків, служба кримінальних розслідувань, служба обслуговування платників податків, міжнародний відділ, відділ інформаційно-комп'ютерних технологій, відділ кадрової роботи.

Регіональні та районні відділення СВД здійснюють переважно оперативний моніторинг поточної діяльності платників і контроль за правильністю розрахунку сум податкових платежів, вживають заходів для профілактики та мінімізації сум податкового боргу, ухвалюють рішення про накладення відповідальності на порушників податкового законодавства, а також про повернення надмірно сплачених сум.

З огляду на характер та напрями податкової реформи в Україні цікавим є досвід органів податкового адміністрування США у частині застосування норм пільгового оподаткування. На противагу нашій країні, де податкові пільги використовуються здебільшого з метою вирішення певних соціальних або вузькогалузевих завдань, основна частина податкових пільг у США має за мету підтримати довгострокове економічне зростання. Вказаний напрям реалізується через встановлення податкових пільг та винятків переважно для операцій

юридичних осіб і передбачає довгострокове фінансування інвестиційної та інноваційної діяльності.

Система пільгового оподаткування США спрямована насамперед на використання інвестиційного потенціалу податків і містить такі основні елементи:

- норми прискореної податкової амортизації основних засобів корпорацій, що дає змогу збільшувати частку витрат та відповідно зменшувати обсяг прибутку, що оподатковується (вказане стимулює інвесторів до здійснення витрат капітального характеру, оскільки переважання частки капітальних витрат у загальній структурі витрат на практиці дозволяє знизити податкове навантаження на одиницю виготовленого продукту);
- значні пільги, що передбачаються для інвесторів, які вкладають кошти в науково-дослідні проекти (розробки), у тому числі повне звільнення від оподаткування на певний строк результатів таких проектів;
- спеціальні податкові пільги (зазвичай у формі податкових знижок) компаніям, які використовують альтернативні види енергії у виробничій діяльності.

Розгалужена система пільгового оподаткування у США цілком прогнозовано збільшує витратність податкового адміністрування, а відтак певною мірою знижує його ефективність. При цьому платники несуть відповідальність за правомірність застосування податкових пільг. У податковому законодавстві Сполучених Штатів діє принцип презумпції винності, відповідно до якого обов'язок доведення правомірності застосування податкової пільги покладено на платника або податкового агента. Органи податкового адміністрування США зобов'язані перевіряти правомірність застосування платниками та податковими агентами податкових пільг.

У США платники податків мусять подавати органам податкового адміністрування всі відомості, що можуть бути використані при визначенні бази оподаткування, навіть якщо вони містять інформацію не на користь платника. Органи податкової служби мають право перевіряти житло,

листування, в тому числі особисте, чого не дозволяється жодній іншій державній службі.

Основна частина податкових перевірок – камеральні. У ході проведення таких перевірок органи податкового контролю зазвичай надсилають платнику повідомлення з вимогою надати додаткові відомості. За результатами податкової перевірки може бути ухвалене рішення про донарахування податкових платежів або повернення надміру сплачених сум.

У США широко використовується параметричний метод попереднього контролю, який на основі математичного підходу дозволяє виявити декларації з малоімовірними (імовірно недостовірними) даними. Вказані декларації ретельно аналізуються. За результатами аналізу може бути ухвалене рішення про проведення додаткової камеральної перевірки, а у складних випадках – виїзної перевірки. Агенти Служби внутрішніх доходів наділені повноваженнями здійснювати податкові аудити, які передбачають вивчення всієї діяльності платника за певний період.

Якщо платник податків не згоден із результатами перевірки, він має право їх оскаржити у відділі оскаржень або суді. У США діє спеціалізований суд, який розглядає спори у сфері оподаткування, – податковий суд. У разі ухвалення рішення на користь платника йому будуть повернені всі адміністративні й судові витрати.

Витрати на адміністрування податкового законодавства у США складають приблизно 0,5–0,7% обсягу зібраних податків.

Податкова система Канади має трьохрівневу ієрархічну структуру, що відповідає загальній моделі організації виконавчої влади (федеральний рівень, провінції, територіальні утворення та муніципалітети).

Податкова система Канади побудована на принципах податкового федералізму, що передбачає наявність значних повноважень регіональних і місцевих органів влади у сфері оподаткування. Водночас, система податкового адміністрування Канади має такі особливості:

- наявність конституційного розмежування податкових повноважень

різних органів влади – федеральних і регіональних (провінційних);

- можливість федеральних та регіональних (провінційних) органів запроваджувати податки різного рівня, але з однаковою базою оподаткування;

- існування двох незалежних підсистеми податкового адміністрування із власними податковими органами: федеральна і регіональні (провінційні), взаємодія між якими здійснюється на основі укладених юридичних угод.

До федерального (центрального) бюджету надходить близько 63–65% загальної суми податкових платежів, зібраних на території країни. На цьому рівні переважає пряме оподаткування. Основним федеральним податком виступає податок на доходи населення (він забезпечує 40% податкових надходжень, що зараховуються до федерального бюджету). Пільги за цим податком мають переважно соціальне значення (з бази оподаткування вираховуються витрати на сплату аліментів, догляд за дітьми, внески до пенсійних фондів та ін.).

Податок на прибуток корпорацій відіграє регулятивну роль, оскільки найбільша кількість пільг встановлена саме за цим податком. У пільговому режимі оподатковуються підприємства малого бізнесу (із чисельністю працюючих до 100 осіб), що є елементом державної політики підтримки високої зайнятості. У режимі пільгового оподаткування працюють також окремі галузі економіки, у тому числі сільське господарство. Передбачено можливість прискореної амортизації для інноваційного обладнання, а також пільгові умови оподаткування приросту активів. Право на податкову пільгу за податком на прибуток корпорацій мають платники, що здійснюють витрати на науково-дослідні роботи [81].

На противагу США у Канаді на федеральному рівні запроваджено податок на додану вартість, який має переважно фіскальне значення. При цьому на рівні багатьох територій діє податок із продажів.

У Канаді доволі високі ставки акцизного оподаткування. Акцизи мають не лише фіскальне та соціальне значення, вони виступають способом контролю з боку держави за переміщенням підакцизних товарів. Проблемою організації

акцизного оподаткування в Канаді є наявність значної кількості контрабандних тютюнових виробів (у східних і південних провінціях країни), що постачаються переважно із США та окремих резервацій.

Основні податкові надходження місцевих бюджетів формуються за рахунок оподаткування нерухомості (частка різних податків на нерухомість у доходах місцевих бюджетів подеколи досягає 40%) і підприємницької діяльності.

Адміністрування податків у Канаді здійснює Канадське агентство митниці та зборів, яке підзвітне парламенту через міністра з національних доходів. Це агентство також адмініструє більшість місцевих податків, але місцеві органи влади вносять за вказану послугу певну плату. В окремих провінціях адміністрування місцевих податків здійснюють регіональні органи влади (міністерство доходів певного регіону).

Витрати на адміністрування податків у Канаді складають приблизно 1% обсягу зібраних податків.

Щорічно податкові органи перевіряють із виїздом на місце приблизно 2% платників податків. Усі платники за категоріями ризику вчинення правопорушення поділені на чотири категорії (ідентифікація платника здійснюється за 150 показниками для фізичних осіб і 30 – для юридичних). Найчастіше перевіряють діяльність платників із найвищим рівнем ризику.

Великі корпорації (компанії, які отримують дохід у понад \$250 млн. на рік) підписали з податковою службою спеціальні угоди, у яких обумовлені деякі питання проведення планових перевірок (строки, методи, порядок вирішення суперечок та ін.). Строк такої перевірки зазвичай становить від 3 до 8 місяців, при цьому предметом перевірки може бути діяльність лише за останні 4 роки.

Кримінальне законодавство Канади встановлює відповідальність за податкове шахрайство, під яким розуміють ненадання документів або свідоме перекручення відомостей, представлених податковій службі, що потягнуло за собою зниження сум нарахованих податків. Податкові спори (конфлікти)

розглядає спеціалізована судова установа – Податковий суд. Існує звичайна (стандартна) процедура, а також скорочене провадження розгляду спорів.

Висока ефективність системи податкового адміністрування Канади зумовлена в цілому раціональною та гнучкою податковою політикою, яка органічно враховує інтереси і держави, і територій, і платників [73].

За результатами вивчення досвіду побудови механізмів податкового адміністрування США та Канади можемо зробити такі узагальнення і висновки: висока ефективність податкової системи США базується на широкому використанні інформаційно-комунікаційних технологій, у тому числі в частині вільного доступу податкових органів до інформаційних баз даних інших органів, які мають дані про доходи, витрати, фінансові зобов'язання та фінансовий стан платників податків; корисним для вивчення є досвід організації взаємодії податкових органів США федерального та регіонального рівнів, зокрема щодо організації податкового консультування платників, а також підготовки спеціалістів для державного і приватного секторів із питань оподаткування; на основі досвіду Сполучених Штатів, платникам можна дозволити самостійно користуватися податковими пільгами, але в такому разі на платника слід покласти обов'язок доведення правомірності застосування пільги (презумпція вини); податкові декларації у США приймаються податковим органом у будь-якому випадку, навіть якщо декларація заповнена неправильно; у Сполучених Штатах використовуються комп'ютерні методи первинної обробки даних та виявлення ризику можливого вчинення правопорушень у сфері оподаткування, що є підставою для призначення податкової перевірки; активно застосовується метод непрямого контролю, що передбачає вивчення видатків (витрат) платника з наступним співставленням обсягів видатків із доходами; у Канаді платники податків мають право вести весь облік господарських операцій і здійснювати формування податкової звітності в електронній формі, що на практиці дозволяє мінімізувати витрати платника на оформлення документів, а податковим органам – підвищити можливості інформаційно-аналітичного забезпечення процесів реального

оподаткування; у Канаді взаємини великих корпорацій та податкових органів регулюються не лише законодавчими актами, а й спеціальними угодами, у яких визначені особливості здійснення податкового контролю; у США і Канаді реалізовано так званий американський підхід до побудови системи відповідальності за вчинені податкові правопорушення, в тому числі податкові злочини, який відзначається жорсткістю санкцій та криміналізацією значної кількості податкових девіацій; покаранням за податковий злочин може бути як тривалий строк позбавлення волі, так і значна сума штрафу з конфіскацією майна платника.

Світовий досвід свідчить, що найоптимальніший рівень сукупного оподаткування знаходиться в межах 30%. Найрозвинутішою у світі є економіка Сполучених Штатів Америки, де сукупний рівень оподаткування не перевищує 33%. У країнах, де він досягає 40% (Німеччина) або 45–50% (Швеція, Фінляндія), починає зростати державний борг, знижується ефективність економіки, виникає таке явище, як соціальний паразитизм. Сьогодні країни із високою нормою вилучення доходів змушені трансформувати систему оподаткування, оскільки існуюча вже вичерпала себе. Податкові реформи, що проводяться в розвинутих європейських країнах, спрямовані на лібералізацію системи оподаткування з метою запобігання відтоку капіталу і кваліфікованих спеціалістів. У результаті максимальна ставка податку на прибуток корпорацій у розвинутих країнах – членах ЄС з 2000 по 2011 рік знизилася в середньому із 35,3 до 29,5%.

РОЗДІЛ 2. ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ

2.1. Процес формування та розвитку податкової системи в Україні

Відомо, що для нормального функціонування та сталого розвитку держави необхідна ефективна податкова політика, яка передбачає встановлення і стягнення податків. Хоча в Україні на початку 1990-х рр. відбулися певні трансформації, які істотно позначилися на ПС держави, але цього недостатньо, тому що українська система оподаткування ще не досить досконала та негативно впливає не тільки на роботу вітчизняних суб'єктів господарювання, а й на добробут суспільства. Поділяючи думку О. Покатаєвої та О. Лузіної слід зазначити, що, на жаль, на сьогодні акцент у податковій політиці країни робиться на її фіскальну функцію, без урахування регуляторної та стимулюючої ролі, яка фактично зведена нанівець.

Отже, проблема побудови прозорої, ефективної ПС європейського типу є однією з найактуальніших у процесі становлення ринкових відносин і закладання підвалин для економічного зростання України. Під податковою системою розуміють сукупність податків та зборів, котрі справляються на території держави, а також правил встановлення, нарахування та справляння цих податків. Наприклад, К. Маркс справедливо підкреслював, що податки – це породження держави, необхідна умова здійснення нею своїх функцій. У податках втілено економічне відображення існування держави. А. Сміт зазначав щоб підняти державу з найнижчих щаблів варварства до вершини добробуту, потрібні лише розумні податки та терпимість в управлінні.

Докорінне реформування податкової системи в Україні розпочалось з 1996 року. Однак, аналіз досвіду розвинених країн (Франції, Німеччини, Великобританії) свідчить про те, що обов'язковою умовою існування економічно сильної держави є наявність “прозорої” та ефективної системи

оподаткування, чого немає в Україні, тому це є приводом до проведення в Україні негайного реформування системи оподаткування.

Слід зазначити, що складових розвитку ПС слід віднести наступні елементи: систему податкових органів; систему і принципи податкового законодавства; принципи податкової політики; порядок розподілу податків між бюджетами; форми і методи податкового контролю; порядок і умови податкового виробництва; підхід щодо рішення проблем міжнародного подвійного оподаткування. Аналіз економічної літератури показує, що в центрі сучасної суперечки щодо розвитку податкової системи стоїть питання недосконалості законодавчої бази в сфері оподаткування. Авторський підхід щодо рішення зазначеної проблеми наведено в роботі .

За результатами практики оподаткування в Україні можна виділити ряд недоліків, що роблять неможливим ефективне регулювання економіки та стимулювання підприємницької діяльності. Основними з них є:

- відсутність чіткої стратегії державного регулювання економіки та, як наслідок, невизначеність цілей і завдань податкової системи як регулятора соціально-економічних процесів;
- нерівномірність і несправедливість розподілу податкового навантаження;
- незадовільна структурованість податкової системи, що утворює високий податковий тиск на окремі об'єкти оподаткування й водночас вивільняє від оподаткування інші;
- велика кількість малоефективних податків, які потребують істотних адміністративних витрат, що перевищують доходи бюджету;
- складність порядку нарахування і сплати податків, підготовки й подання звітності, що призводить до зростання затрат часу і коштів підприємцями та державною податковою адміністрацією.

Особливий інтерес для науковців має думка Світового банку щодо оцінки реального стану ПС України, так у його повідомленні зазначається, що Україна має одну з найбільш обтяжливих ПС у світі. В Україні сплачується 99 видів податків, а на проходження всіх процедур, пов'язаних зі сплатою податків, витрачається 2085 годин за рік. Світовий банк підкреслює, що українські підприємці в середньому змушені сплачувати близько 60% свого прибутку у вигляді податків, тоді як відповідний середній світовий показник становить 40%. У зв'язку з цим Світовий банк рекомендує українському урядові активізувати економічні реформи, у тому числі у фіскальній сфері. Відомо, що ПС в Україні відзначається надзвичайно високим податковим навантаженням і перш за все воно лягає тягарем на пересічних громадян країни. В основному це сплата непрямих податків у разі купівлі товарів та послуг. Сукупні обсяги цих податків дорівнюють приблизно 45-46% від суми усієї офіційної зарплати та ін. індивідуальних доходів громадян. В середньому до 62% індивідуальних доходів більшості українців сплачується ними через ПС до бюджету та до пенсійного фонду держави. Слід зазначити, що характерними рисами податку з доходів громадян є непрозорість, суперечливість та незрозумілість норм, що застосовуються. Особливо це стосується уніфікації податку з індивідуальних доходів, різних за своєю природою й важкістю отримання. Окрім цього, чинна методика обчислення податку з доходів фізичних осіб потребує якісного реформування. Таке реформування має здійснюватися цілеспрямовано, системно, відкрито, виважено за складовими й поступово в часі.

Аналіз закордонної і вітчизняної теорії і практики показує, що фактично майже в кожній публікації щодо оподаткування міститься підхід науковців і фахівців щодо реформування ПС. Цікаво, що саме принцип чесності покладено в основу розвитку ПС Франції. Наприклад, Податковий кодекс Франції є цілісним документом і містить необхідні методи і механізми для боротьби з ухиленням від сплати податків та зборів. Слід зазначити, що вітчизняними науковцями велика увага приділяється питанням розгляду чисельних схем ухилення від сплати податків чи мінімізації сплати своїх податкових зобов'язань

(підхід, наприклад, В. Вишневського, А. Веткіна [6]). Ухилення від сплати податків має свою специфіку порівняно з іншими видами злочинів. Слід особливо підкреслити, що в Україні проводиться активна боротьба щодо ухилення від сплати податків. За ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів передбачена кримінальна відповідальність відповідно до статті 212 КК України.

Для удосконалення засад здійснення податкових реформ необхідно розробити і прийняти загальну Стратегію розвитку країни, а концепцію реформування ПС викласти як її складову, взаємоузгодивши цілі й завдання реформування податків із загальними цілями і пріоритетами розвитку національного господарства держави. До пріоритетів, на забезпечення яких необхідно спрямовувати заходи державного регулювального впливу, слід віднести: виробництво інноваційних продуктів; впровадження інноваційних, у тому числі енергозберігаючих, технологій, виробництво нових видів палива; нарощування виробничого потенціалу господарюючих суб'єктів, модернізацію обладнання; мінімізацію забруднювального впливу виробництва на навколишнє природне середовище; раціональне використання природних ресурсів; розвиток та підтримку окремих галузей національного господарства та сфер економічної діяльності; розвиток малого бізнесу.

Так, для активізації діяльності з виробництва інноваційних продуктів і впровадження інноваційних технологій, доцільно запровадити податковий інвестиційно-інноваційний кредит. Нарощування виробничого потенціалу й модернізація обладнання має забезпечуватися за допомогою запровадження у податковому обліку методів прискореної амортизації основних засобів, а також шляхом надання спеціальних податкових знижок з податку на прибуток, кошти від яких спрямовуватимуться на збільшення фінансових можливостей господарюючих суб'єктів при придбанні основних виробничих засобів [7].

Незадовільний вплив ПС на розвиток національного господарства, підприємницьку діяльність та інвестиційну активність в Україні обумовлюється

не лише відсутністю дієвих стимулів економічного зростання, а й внаслідок надмірного податкового тиску, викривлення податкового навантаження на різних господарюючих суб'єктів, незадовільну структурованість оподаткування тощо. Через бюджетні механізми та фонди соціального страхування в Україні реально перерозподіляється понад 44% ВВП, у тому числі через податки й соціальні збори – понад 35-36%. Такий рівень податкового тиску є надмірним для України, наближується до розвинутих європейських країн і значно перевищує аналогічний показник по країнах із пост трансформаційною економікою, а отже, потребує значного послаблення. Незважаючи на надмірну кількість податків і зборів в Україні, понад 91-93% податкових доходів держави формується від податків на прибуток підприємств, із доходів фізичних осіб, на додану вартість, міжнародну торгівлю й акцизних зборів. Значимість інших податкових платежів, особливо місцевих, знижується у динаміці, що свідчить про незадовільну структурованість податкової системи та потребу у скасуванні неефективних та економічно невиправданих податків [8].

Однією з найбільших вад української податкової системи є чинна система податкових пільг, яка, по-перше, зумовлює нерівномірний розподіл податкового тягара, і отже, несправедливий характер оподаткування, по-друге, обмежує можливості зниження податкових ставок для всіх суб'єктів господарювання. Внаслідок застосування податкових пільг, які часто не мають стимулювальної спрямованості, й інших причин виникає значне викривлення податкового навантаження на різних платників. Так при базовій ставці ПДВ на рівні 20% через податковий механізм перерозподіляється лише 10-12% створеної доданої вартості. При ставці прибуткового податку 25%, враховуючи, що у частини господарюючих суб'єктів внаслідок особливостей податкового обліку вилучається більша частка фінансового результату, у бюджет країни надходить до 23% прибутків. При базовій ставці податку з доходів фізичних осіб 15% лише 4-5% доходів громадян перерозподіляється через бюджет [5].

Пільги, на нашу думку, потрібно надавати лише тим підприємствам, які постійно спрямовують фінансові ресурси на реконструкцію й оновлення технологічного процесу виробництва, проведення науково-дослідних робіт, природоохоронну діяльність, утримування об'єктів соціально-культурного призначення. Зменшити податкове навантаження можна шляхом зниження ставки податку на прибуток підприємств. Хоча ставка оподаткування була знижена до 25 %, у деяких країнах колишнього соціалістичного простору ця ставка ще нижча: у Росії та Сербії – 14 %, Латвії – 15%. Доцільно було б спробувати зрівняти ставку податку на прибуток підприємств зі ставкою податку з доходів фізичних осіб. На думку деяких експертів, це зменшить стимул для мінімізації та ухилення від сплати податків, стимулюватиме розвиток підприємства, спростить систему оподаткування. Зниження податкового навантаження на національну економіку сприятиме прискоренню кумулятивного зростання ВВП. Під впливом перелічених заходів позитивного стимулювання прогнозований на наступні роки середньорічний приріст реального ВВП на рівні 5-6 %, може відбутися починаючи з 2010 року [7].

На підставі проведеного дослідження узагальнено теоретичні і методологічні положення та сформульовано наступні висновки та пропозиції:

1. Податкова система, поряд з іншими фіскальними інструментами, є головним джерелом формування дохідної частини бюджету держави. При цьому важливе місце належить оподаткуванню саме господарської діяльності.

2. Податкова система є своєрідним відображенням рівня розвитку вітчизняної економіки в цілому. До особливостей сучасної вітчизняної ПС слід віднести: нерівномірність і несправедливість розподілу податкового навантаження; чиновницькі викривлення норм законодавства; корумпованість і каральний зміст податкових відносин та ін. Тому побудова податкової системи, спроможної позитивно впливати на ринкові перетворення, забезпечити розвиток національного господарства й досягнення конкурентоспроможності української економіки на світовому ринку, є одним з пріоритетів економічної

політики держави. Метою реформування є досягнення якісно нового стану податкової системи України, за якого будуть створені сприятливі умови ведення бізнесу, зростання споживчого попиту на внутрішньому ринку при одночасному динамічному збільшенні сукупних податкових надходжень до державного та місцевих бюджетів.

3. Основними шляхами побудови та розвитку “прозорої”, ефективної, стабільної та сталої в довгостроковій перспективі ПС європейського типу є: (1) у частині правового і нормативного забезпечення оподаткування: розробка Податкового кодексу як єдиного, цілісного документу; (2) у організаційній частині запровадження оподаткування: зниження податкового навантаження на економіку: (зменшення податку на прибуток; спрощення вимог до амортизації активів підприємств; зменшення ставки ПДВ); реалізація принципів прибуткового оподаткування, характерних для розвинених держав; розширення бази оподаткування за рахунок стягнення податку з усіх видів доходів, крім цільових фондів, створених у вигляді компенсації або відшкодування певних витрат; запровадження заявочного принципу реєстрації само зайнятих осіб - платників податку в податкових органах (спрощення процедури реєстрації); встановлення оптимального значення ставки податку з індивідуальних доходів фізичних осіб, яка б була розрахована на соціальний достаток кожного; удосконалення системи оподаткування пасивних доходів з метою стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності; досягнення довготривалої стабільності податкових норм, складу, ставок та предмета оподаткування; поступова трансформація структури податкового навантаження в напрямках: досягнення кращої рівномірності розподілу цього навантаження; більшої справедливості в розподілі тягаря; зменшення частки непрямих податків у загальному їх кошику, скасування умов та обставин штучного та непрозорого їх застосування (підхід О. Покатаєвої та О. Лузіної); підготовка кваліфікованих фахівців у Академії державної податкової служби України; (3) у частині забезпечення належної взаємодії органів державних податкових служб (далі – ДПС) та підрозділів податкової міліції у процесі здійснення

оподаткування: забезпечення належного нормативного регулювання організації внутрішнього податкового контролю; вдосконалення системи податкових перевірок та взаємовідносин контролюючих органів із платниками податків [10]; підвищення податкової культури платників податків; дотримання робітниками ДПС принципів професійної етики; забезпечення взаємодії державних органів щодо злочинів та інших правопорушень у сфері оподаткування, їх розкриття; створення належних умов податковій міліції для виявлення злочинів та інших правопорушень у сфері оподаткування, їх розкриття, розслідування та провадження у справах про адміністративні правопорушення; забезпечення безпеки діяльності працівників органів ДПС, захисту їх від протиправних посягань, пов'язаних з виконанням службових обов'язків та ін. 4. Завдяки побудові та розвитку прозорої, ефективної, стабільної та сталої ПС європейського типу в Україні будуть значно розширені свободи та зацікавленість суб'єктів господарювання, зменшаться доступні стягнення з найбільш вразливих громадян, поступово створяться передумови зростання народного добробуту та економічного розвитку.

2.2. Аналіз та оцінка дохідної частини зведеного бюджету

Для того щоб проаналізувати ефективність функціонування податкової системи України потрібно розглянути її з різних аспектів. Це може бути насамперед величина мобілізованих податкових надходжень та загальна їх частка у Державному бюджеті, кількість великих платників податків, частка підприємств які працюють в тіні, проаналізувати адміністрування податкових надходжень тощо. Так частка податкових надходжень в 2016 р. становить 503,9 млрд. грн.

Порівняно з 2015 роком зросли до 56,0% . Причиною є покращення фінансового стану підприємств, у тому числі державних. Також на надходження вплинули зміни в адмініструванні цього податку, введені на початку 2016 року. Виконання плану: 111,9%. Рентна плата. Порівняно з 2015 роком показники змінилися на 0,5% Причиною є зниження надходжень рентної плати за видобуток газового конденсату та транспортування природних ресурсів. Виконання плану: 70,5% Причини: невиконання планових показників по рентній платі за користування надрами. Мито. Порівняно з 2015 роком знизилась на 49,4% Причини динаміки лібералізація значної кількості ставок увізного мита для товарів, які походять з ЄС. Скасування додаткового імпортного збору. Виконання плану: 103,7% Екологічний податок. Порівняно з 2015 роком зросли на 45,5% Причини динаміки: індексація ставок податку. Виконання плану: 138,6% Кількість великих платників податків на 2017 рік, становить 2 512 компаній. Згідно з прийнятими змінами до Податкового кодексу, з 2017 року великими платниками податків вважаються компанії, обіг яких від усіх видів діяльності за останні 4 послідовних кварталів перевищує 1 мільярд гривень, тоді як 2016 року ця сума становила 500 мільйонів гривень [6]. За 9 місяців 2017 року великими платниками податків до держбюджету було сплачено 194 млрд гривень, що на 33,2 млрд гривень, або на 21 % більше, ніж минулого року.

Великі платники сплатили 36,9 млрд грн податку на прибуток (68,1 % усіх податкових надходжень цього податку до держбюджету), 85,3 млрд грн податку на додану вартість (63,3 % бюджетних надходжень від ПДВ) та 47 млрд грн акцизів (97,2 % акцизних надходжень до бюджету). На початку липня Міністерство економічного розвитку та торгівлі розмістило на офіційному сайті регулярний (річний) звіт «Загальні тенденції тіньової економіки в Україні». Згідно оприлюдненому документу, в 2016 році рівень тіньової економіки за попередніми розрахунками склав 34% від ВВП, що відповідає значенню показника 2011-2012 рр. та на 6 в.п. нижче показника за 2015 рік.

За розрахунками МЕРТ, найвищим рівнем тіньового бізнесу характеризуються підприємства добувної промисловості (обіг тіньових коштів складає 43% від ВВП по галузі), а найбільш прозоро працюють агрокомпанії - у тіні знаходиться лише 9% від галузевого ВВП

Адміністрування податків і зборів залишається однією з найактуальніших не тільки у сфері оподаткування, а й у сфері соціального управління фінансово-господарською діяльністю суб'єктів господарювання загалом [10]. У загальній структурі адміністрованих податків переважну питому вагу посідають непрямі податки: ПДВ, акцизний податок, рента. Відповідні податки сплачуються безпосередньо кінцевими споживачами, що свідчить про перекладання податкового тягара, тобто на громадян. Слід зазначити, що непрямі податки не впливають на процеси нагромадження, але вони регресивні в соціальному аспекті та здійснюють досить значний вплив на загальні процеси ціноутворення, результатом чого є підвищення цін та інфляція, – це спостерігається протягом останніх років. Іншим бюджетоформуючим податком є ПДФО, який стягується безпосередньо з доходів громадян, – 21 %.

Крім того, у загальній структурі податкових надходжень спостерігається такий розподіл: податкові підрозділи – 508,3 млрд грн (68 %), митні підрозділи – 236,8 млрд грн (32 %)

У загальній структурі податкових надходжень, які адміністровано податковими органами ДФС у розрізі областей, найбільше мобілізовано Центральним офісом великих платників податків (ЦОВП) – 57,1 % від усіх податкових надходжень до державного бюджету (10,6 % від загальних надходжень до місцевих бюджетів). У ЦОВП обліковуються лише 2,7 тис. платників податків (0,08 % від загальної кількості платників у 2016 році), але це найбільші бюджетоформуючі підприємства країни. У результаті дослідження можна зробити висновок, що провідна роль у забезпеченні виконання державної функції щодо регулювання економічних процесів належить податкам, які справляються до державного бюджету.

У Державному бюджеті України податкові надходження займають близько 80%, тобто є найбільшою бюджетоутворюючою ланкою. За досліджуваний період загальна сума податкових надходжень зросла вдвічі, але попри абсолютний приріст, їх частка у бюджеті є нестабільною. Це свідчить про те, що хоча й відбувається постійне вдосконалення 55% 45% План адміністрування податкових надходжень в розрізі органів ДФС Податкові підрозділи ДФС Митні підрозділи ДФС 16 оподаткування, фіскальний потенціал податків є невикористаним через податкові пільги, ухилення від сплати, недоліки в адмініструванні. податкову заборгованість. Для досягнення максимального ефекту в реалізації заходів податкової політики пріоритетність варто надавати таким, які сприяють економічному зростанню. а відтак — наповненню державної казни податковими надходженнями.

Згідно з даними служби, порівняно з 2016 роком доходи зросли на 192,187 млрд грн, або на 32%. Держказначейство також повідомляє, що в грудні 2017 року доходи держбюджету становили 69,092 млрд грн порівняно з 77,004 млрд грн у листопаді і 61,669 млрд грн у жовтні.

Водночас відомство уточнює, що в грудні 2017 року бюджет за доходами недовиконано на 17%, або на 14 млрд грн щодо показників часового плану, а порівняно з груднем 2016 року перевиконано на 11,142 млрд грн, або на 19%. Податкові надходження у 2017 році зросли на 84,829 млрд грн, або на 23%, порівняно з показником 2016 року, і становили 448,941 млрд грн. Митні надходження зросли на 71 млрд грн, або на 30,8% до 2016 року, сягнувши 303,305 млрд грн. Тимчасовий план із митних надходжень перевиконано на 31,262 млрд грн, або на 11,5%, зазначають у відомстві.

У грудні 2017 року податкові надходження зросли на 7,515 млрд грн, або на 25,3% до показників грудня 2016 року – до 37,21 млрд грн, митні надходження – на 8,738 млрд грн, або на 41,8%. Тимчасовий план із митних надходжень у грудні перевиконано на 1,998 млрд грн, або 7%. Загалом грудневий план із надходжень від Державної фіскальної служби України

недовиконано на 7,7%, або на 4,624 млрд грн, а порівняно з груднем 2016 року надходження зросли на 17,449 млрд грн, або 46%. Держказначейство уточнює, що за підсумками 2017 року в рахунок відшкодування податку на додану вартість (ПДВ) було виплачено 120,06 млрд грн, що на 29,079 млрд грн, або на 32% перевищує показник 2016 року, коли бюджетне відшкодування ПДВ становило 90,98 млрд грн.

У грудні 2017 року відшкодування ПДВ сягнуло 11,339 млрд грн порівняно з 11,421 млрд грн у листопаді 2017 року. Доходи держбюджету у 2016 році становили 616,2 млрд грн з планом 627,2 млрд, повідомляє Держказначейство. Отже, держбюджет-2016 було недовиконано за доходами на 1,7% 1 січня 2018 року набув чинності закон "Про державний бюджет України на 2018 рік". Доходи передбачено на рівні 917,9 млрд грн, витрати – 991,7 млрд грн.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ФУНКЦІЇ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ

3.1. Проблеми реалізації соціальної функції податкової системи

Розвиток податкової системи потребує поглибленого дослідження методичних підходів до побудови системи податків та зборів в Україні, а також обґрунтування системи податкових регуляторів та звільнення суб'єктів господарювання від податкового навантаження. Так як ефективна податкова політика створює умови для прискореного розвитку галузей економіки, а також суб'єктів підприємницької діяльності та населення.

Податки – це найбільш ефективний інструмент регулювання економічних відносин в країні, тому податкові реформи, що проводяться в останні роки в нашій країні мають значний вплив на розвиток соціально-економічних реформ.

Державне регулювання економічних процесів шляхом використання податкових важелів в умовах ринкової економіки повинно спрямовуватися на забезпечення та підтримку збалансованого економічного росту та ефективне використання ресурсів, стимулювання інвестиційної та підприємницької діяльності [2].

Узагальнюючим показником, що характеризує податкову систему в цілому, є показник обтяжливості. Так, за обтяжливістю для ведення бізнесу українська податкова система вже кілька років поспіль посідає передостаннє місце серед усіх податкових систем світу, поступаючись лише білоруській. Сукупне податкове навантаження в нашій державі майже вдвічі перевищує цей показник для групи країн, до яких належить Україна за рівнем ВВП на особу населення, та дискримінує власних товаровиробників порівняно з іноземними конкурентами.

Втім, обтяжливість податкової системи України визначається не так величиною податкових ставок, як складністю й нестабільністю вітчизняної системи податкового законодавства.

Стратегічний курс реформ в Україні пов'язаний з побудовою соціально орієнтованої економіки, якій, з одного боку, притаманна розвинена система ринкових відносин, а з іншого – певна ступінь участі держави у забезпеченні ефективності економіки, регулюванні доходів і зайнятості населення, формуванні умов для задоволення суспільних потреб громадян країни.

Чільне місце в реалізації цього завдання посідає податкова політика, оскільки оподаткування як соціальний інститут виступає одним із основних інструментів соціальної політики держави, призначення якої – забезпечити існування і відтворення цілісної сукупності соціальних суб'єктів у рамках суспільства як єдиної соціальної системи та сприяти формуванню умов для розвитку і самореалізації соціального потенціалу людини, її сутнісних сил як основи подальшого розвитку соціуму в цілому.

Побудова соціальної держави вимагає сформувати таку податкову парадигму, яка б відповідала потребам соціальної модернізації суспільного розвитку країни.

Основними напрямками соціальної політики як чинника розвитку соціальних відносин з метою забезпечення умов для самореалізації людини є: формування і розвиток соціально орієнтованого господарства; досягнення у суспільстві соціальної злагоди та стабільності на основі утвердження соціальної справедливості; розвиток соціально-трудоових, сімейно-шлюбних, соціально-демографічних, етнонаціональних, територіально-поселенських відносин; розвиток гуманітарної сфери.

Практично кожний із визначених напрямів соціальної політики передбачає використання державою фіскальних підойм регулювання. У промислово розвинених країнах сьогодні від 80 до 95% урядових доходів забезпечують податки. Наприклад, у країнах-членах ОЕСР паралельно зростанню ВВП спостерігається підвищення як абсолютної суми податків, так і їх питомої ваги у ВВП: кожні 10 років частка податків у ВВП збільшується приблизно на 5%. Якщо в 70-ті рр. вона складала 30%, то до кінця 90-х рр. уже досягла 40% [298, с. 18]. Ця тенденція, відома як закон Вагнера, об'єктивно

обумовлена, і, відповідно до існуючих прогнозів, буде проявлятися у майбутньому. Як відмічає Р. Масгрейв: "Передбачення Вагнера про зростання державних витрат виявилось правильним, навіть при тому, що повинна була пройти половина сторіччя, перш ніж це стало помітним. Таке зростання, як він доводив, було не випадковим, але "законом", що приписується дії трьох головних факторів: структурним змінам в економіці, демократизації суспільства і зростанню зацікавленості у соціальній справедливості" [96].

Оподаткування як соціальний інститут виступає одним із основних інструментів вирішення багатьох соціальних проблем. Донедавна у переважній більшості наукових досліджень об'єкти податкового регулювання обмежувалися економічними явищами, що обумовлено розумінням більшості авторів сутності податків як суто економічної категорії.

Більш виваженою є позиція вчених, які вважають, що подібний пан-економізм – зведення сутності оподаткування до лише економічного явища – звужує пізнавальний світогляд, спричиняє нехтування численними та важливими виявами неекономічної сутності податків. "Концептуально оподаткування означає більше, ніж просто розвиток формальних понять суми і розподілу індивідуальних грошових внесків; у вищому сенсі виправдання податків полягає у витрачанні цих внесків на цілі, задля яких їх збирають, а саме – для задоволення індивідуального через загальне та свідому діяльність цілого, тобто уряду", – писав класик теорії державних фінансів Ленц Штейн.

Оподаткування виступає важливим механізмом соціальної інтеграції, а податок – одним із основних засобів політичного управління й економічного регулювання соціальних процесів у сучасному суспільстві. У податках виражаються загальноформальний (публічно-правовий) і матеріальний (соціально-економічний) зв'язки податкових суб'єктів, які відтворюють єдиний соціальний організм країни.

У цьому контексті оподаткування необхідно розглядати, у першу чергу, як соціальний інститут, завдяки якому відбувається функціонування соціального організму країни. У цьому випадку воно є певною формою

організації суспільної діяльності у фінансовій та господарській сфері функціонування суспільства, що знаходить своє вираження у суспільних відносинах перерозподілу обмежених ресурсів соціуму, через які здійснюється регулювання економічними, політичними, соціальними, культурологічними процесами суспільства, і сприяє виробленню достатньої кількості суспільних благ і загалом забезпеченню соціально-економічних адаптаційних засад життєдіяльності соціального організму.

Серед умов розвитку і реалізації соціального потенціалу людини, у формуванні яких податки відіграють надзвичайно важливу роль, однією з головних є зростання суспільного добробуту, що стає можливим лише тоді, коли він спирається на потужну фінансову основу. Характеристикою ефективного фінансового забезпечення суспільного добробуту виступає рівень життя.

Вплив податків на рівень життя населення через реалізацію їх фіскальної функції має опосередкований характер і знаходить своє вираження у фінансовому забезпеченні виконання державою її функцій, у тому числі й соціальної. Від того, які обсяги коштів має держава у своєму розпорядженні, залежать: можливості держави щодо регулювання економічних процесів як головної і загальної умови зростання добробуту людей; рівень доходу працюючих у бюджетній сфері та тих, хто потребує соціального захисту; рівень фінансового забезпечення охорони здоров'я, освіти, культури та інших сфер життєдіяльності людей, ступінь розвитку яких визначає рівень суспільного добробуту в країні.

Прагнення держави максимізувати податкові надходження з метою найбільш повного фінансового забезпечення державного регулювання соціально-економічних процесів може призвести до надмірного податкового навантаження, що пригнічує економічний розвиток та звужує податкову базу, безпосередньо впливаючи на рівень доходів платників податків. Тому оптимізація податкового тягаря є надзвичайно важливим інструментом державного впливу на суспільний добробут.

Одним з інструментів забезпечення соціальної підтримки малозабезпечених верств населення, що у поєднанні із застосуванням диференційованого та прогресивного оподаткування повинно сприяти реалізації принципу соціальної справедливості як в оподаткуванні, так і в суспільстві, є застосування неоподатковуваного мінімуму доходів громадян. Його економічним змістом має бути відповідність розміру неоподатковуваного мінімуму прожитковому мінімуму. Тобто, ті мінімальні кошти, які необхідні людині для того, щоб вона могла вижити як фізіологічна і соціальна істота, не повинні обкладатися податком.

Податкові пільги використовуються з метою соціальної підтримки та пом'якшення соціальної нерівності. В Україні це, зокрема, податкові пільги багатодітним сім'ям, переселенцям з-за кордону на свою історичну батьківщину, студентам і особам, які підвищують свою кваліфікацію; вирахування з особистих доходів та прибутку, які використовуються для оплати освітніх, медичних та страхових послуг, житлового будівництва тощо.

Безперервне погіршення стану навколишнього середовища, спричинене втручанням людини у природні закономірності і порушення їх внаслідок різноманітних екологічних і техногенних катастроф, вимагає невідкладного вирішення соціально-екологічних проблем. У системі економічних важелів державного впливу на екологічні процеси найважливішими є фінансові, оскільки вони мають найсильніший вплив на суб'єктів господарювання і здатні суттєво змінити їх ставлення до екології. З комплексу фінансових важелів особливо виділяються податкові. У даному випадку податки виступають не тільки як головне джерело фінансування відповідних урядових заходів (упровадження ресурсозберігаючих технологій, виробництво екобезпечної продукції, участь господарюючих суб'єктів у природоохоронних заходах, компенсація суспільству шкоди, яка завдається природо-руйнівною діяльністю людини), але й як активний інструмент регулювання різноманітних процесів та подолання негативних наслідків зовнішніх ефектів.

У системі фіскальних інструментів регулювання соціально-економічних процесів важливу роль відіграє податковий контроль, який є одним з інтегруючих і стабілізуючих факторів соціального розвитку, оскільки він створює умови для реалізації таких принципів у оподаткуванні, як обов'язковість, рівність, соціальна справедливість. Крім того, податковий контроль сприяє збільшенню надходжень до бюджету, створюючи тим самим сприятливі умови для вирішення завдань, які входять до переліку соціальних повноважень держави.

Однією з найголовніших функцій соціальної держави є забезпечення соціального захисту громадян, який, за класифікацією Міжнародного бюро праці, включає соціальну допомогу та соціальне страхування. Соціальна допомога спрямована на підтримку державою тих категорій громадян, які через певні життєві обставини не спроможні брати участь у суспільно корисній праці. Соціальне страхування, на відміну від соціальної допомоги, призначене для матеріального забезпечення тих громадян, які брали (або беруть) участь у суспільно корисній праці, отримуючи за це заробітну плату – основне джерело своїх доходів. В умовах, коли заробітна плата стає основним (або єдиним) джерелом доходів для переважної більшості громадян, ризик втрати працездатності або втрати роботи набуває масового, суспільно значущого характеру. Це створює об'єктивні передумови побудови загальнодержавної системи соціального страхування, яка поєднує можливості державного обов'язкового і недержавного соціального страхування. Тягар організації матеріального забезпечення у цьому випадку повинна брати на себе держава, виконуючи свою соціальну функцію. Фінансову базу системи державного соціального страхування створюють державні цільові фонди, які формуються за рахунок надходжень соціальних податків (внесків, зборів).

Реальна соціальна стабільність і соціальний мир, відсутність соціальних конфліктів як невід'ємні риси соціальної держави можливі тільки за умови досягнення соціальної справедливості у суспільстві, суттєвим фактором забезпечення якої є податкова політика держави, оскільки вона може істотно

впливати на базові умови реалізації цього важливого принципу стійкого розвитку соціальної системи: ефективність господарювання, умови розподілу суспільного продукту, пропорції відтворення, розвиток продуктивних сил, справедливість в оподаткуванні тощо.

Пошук оптимальної моделі податкової системи передбачає розв'язання трьох важливих проблем: економічної ефективності, справедливості і адміністрування. Це головні критерії, якими керуються при виборі податків, формуванні структури податкової системи, обґрунтуванні оптимального податкового навантаження, формуванні бази оподаткування, встановленні ставок, пільг, визначенні порядку розрахунку і способів сплати, встановленні спеціальних режимів оподаткування і т. д.

Поняття "справедливість", "соціальна справедливість" постійно присутні в наукових дослідженнях та при обговоренні податкових проблем, але, як зауважують Р. Масгрейв і П. Масгрейв: "Усі згодні, що податкова система повинна бути справедливою і нейтральною, але існує менше аргументів з приводу того, як інтерпретувати ці вимоги".

Це питання в державах на пострадянському просторі обумовлене низкою причин, де найсуттєвішими були характер і зміст завдань, які необхідно було розв'язувати в процесі суспільної трансформації. Становлення національних податкових систем акцентувало увагу науковців і практиків на її кількісних параметрах (склад, структура, ставки, податкове навантаження тощо) та питаннях, пов'язаних з адмініструванням податків.

Жодна річ так не сприяє ухилянню від сплати податків, як відчуття того, що з вами чинять несправедливо [75]. Саме тому, незважаючи на всю складність, багатоаспектність та кількісну невизначеність поняття "соціальна справедливість", ця ідея як необхідна умова забезпечення соціальної злагоди і стабільності в суспільстві може і повинна бути реалізованою в процесі регулювання соціальних відносин, у тому числі і перш за все за допомогою інструментів податкової політики.

Надзвичайно важливим моментом у контексті питань, пов'язаних з проблемами досягнення соціальної справедливості у суспільстві, є вплив податків на "тіньовий" сектор економіки, наслідком існування якого є своєрідне замкнуте коло: держава змушена встановлювати високі податкові ставки з метою компенсації недонаходжень до бюджету, а підприємницький сектор переходить у тінь з метою уникнення сплати занадто високих податків. У будь-якому разі у кінцевому підсумку страждає споживач як через високі ринкові ціни, так і через недоотриманий власний дохід та надмірне оподаткування.

З позицій окремих груп платників податків, податковий тягар в Україні розподілений дуже нерівномірно, оскільки взагалі не здійснюють офіційних внесків на фінансування державних видатків ті господарюючі суб'єкти, як виробляють близько 1/3 реального ВВП, у той час як усі інші вимушені сплачувати податки майже європейського рівня.

Розглядаючи можливості реалізації принципу соціальної справедливості як в оподаткуванні, так і через оподаткування, можна сказати, що не існує ідеально справедливого податку. Тим не менш при формуванні нової парадигми податкової системи слід вважати податки вагомим інструментом реалізації соціальної функції держави, яка в умовах соціально орієнтованої економіки набуває статусу системоутворюючої.

3.2. Пріоритети розвитку податкової політики в контексті реалізації соціальної функції держави

Пріоритетні завдання податкової політики на даний час спрямовані на мінімізацію ризиків ухилення від сплати податків та максимальне сприяння розвитку внутрішнього виробництва шляхом зниження податкового (соціального) навантаження на фактори виробництва та спрощення адміністрування податків, зокрема: зміна ставок оподаткування, визначених в абсолютних значеннях, з урахуванням індексів споживчих цін, індексів цін

виробників промислової продукції щодо деяких податків і зборів; встановлення об'єктивних критеріїв, вимог щодо надання податкових пільг; удосконалення механізмів протидії ухиленню від сплати податків та зменшенню податкових зобов'язань; розширення бази оподаткування податком на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, для зміцнення фінансової основи місцевих бюджетів; запровадження податку на багатство та розкіш; підвищення ставок плати за користування надрами; запровадження механізмів трансфертного ціноутворення; адаптація податкового законодавства України до законодавства Європейського Союзу; підписання конвенцій про уникнення подвійного оподаткування з іншими державами; якісне обслуговування платників податків із застосуванням новітніх технологій, спрощення документообігу, мінімізація витрат часу представників бізнесу на спілкування з державою.

Система оподаткування в Україні істотно впливає на формування дохідної частини бюджетів всіх рівнів, які утворюють державну скарбницю країни. Податкова система, що діє в нашій країні, не сприяє ефективному розвитку українського суспільства. У зв'язку з цим виникає гостра потреба у реформуванні системи оподаткування в Україні. Оподаткування є фінансовою формою відносин між економічними суб'єктами та державою. Тому пошук кращих перспектив функціонування української податкової політики є актуальним питанням на сучасному етапі розвитку українського суспільства. Успішна побудова податкової системи є важливою умовою інтегрування України на світовий ринок. Реформування податкового законодавства України є необхідною умовою ефективної роботи економічної системи в цілому.

Податкова система України на сьогодні повною мірою не може забезпечити реалізацію цілей і прав як державної політики, так і платників податків. Цілий ряд недоліків, які були допущені при створенні системи оподаткування, призвели до того, що податки не можуть повноцінно виконувати свої основні функції, а саме фіскальну, соціальну та регулюючу. Сфера матеріального виробництва практично пригнічена податками. В умовах,

що склалися на сьогоднішній день, інститути оподаткування є неефективними, про це свідчить досить багато фактів: Високий рівень тінізації економіки; значна масштабність корупції; великий податковий тиск на платників; невдоволення суб'єктів підприємницької діяльності.

Дуже низькі позиції України в світових міжнародних рейтингах, що характеризують систему оподаткування, виступають підтвердження неефективності цієї системи. Однією з найважливіших проблем податкової системи нашої держави є високе податкове навантаження. Величина податкових ставок та складність й нестабільність системи податкового навантаження – це два найважливіші фактори, які визначають обтяжливість податкової системи. Ще однією проблемою оподаткування в Україні є соціальна несправедливість. Тобто в нашій країні спостерігається низький рівень добробуту населення, саме через надто високі ставки податків. Як наслідок, середнього класу практично не має. Сплата податків розуміється населенням як певний «тягар», а не як плата за виконання державою своїх функцій. Це свідчить про досить низький рівень податкової культури. В Україні набула поширення практика, коли тягар податкового тиску перекладається на ті підприємства, які працюють легально і доволі прибутково. Це спонукає керівників таких компаній шукати шляхи отримання податкових пільг, замість того щоб підвищувати ефективність своїх підприємств. В результаті пільгами користувались підприємства й галузі, що спроможні вийти із кризи й розвиватися й без довгострокового пільгового режиму оподаткування та які не є основою підвищення конкурентоспроможності національної економіки. А ринково орієнтовані підприємства, що потребують фінансової підтримки для освоєння нових ринків, технологій, продуктів, навпаки, змушені платити більшу частину податків. Таким чином пільги стимулюють розвиток тіньової економіки, масштаби якої, за оцінками експертів, становлять в Україні 40-50 % від обсягу реального ВВП [18].

Основними моментами реформування податкової системи України, на мою думку, є:

1. Максимальне спрямування податкової політики на забезпечення ефективного розвитку національної економіки. Це можна досягнути за допомогою зменшення податкових ставок та зменшення загальної кількості податків. Як наслідок, зменшиться рівень тінізації економіки. Зниження податків в Україні стане можливим тільки після перегляду зобов'язань держави і соціальних гарантій, фінансування яких вона зберігає за собою.

2. Слід встановити рівномірний розподіл податкового навантаження відповідно до доходів населення. Таким чином зменшиться ухилення від сплати податків і при цьому зростуть надходження до бюджету.

3. Спрощення податкової системи. Вона має відповідати принципам простоти і прозорості. Справляння податків має бути зручним для всіх платників та максимально зрозумілою. Сплата податків має займати у суб'єктів мінімальну кількість часу.

4. Зниження фіскального тиску, при цьому зменшення ставок податку на прибуток підприємств і ПДВ. Це дасть змогу підприємцям вести свою діяльність та формувати звітність.

5. Зменшити податкове навантаження серед непрямих податків, збільшення значення місцевих податків у структурі доходів місцевих бюджетів, враховуючи при цьому територіальні особливості.

6. Демократизація податкової служби України, а саме зміна ідеології її функціонування на основі реформування податкової служби.

7. Удосконалення ефективності податкового законодавства. Насамперед запровадження таких законів, які будуть урівноважувати права усіх громадян держави під час справляння податків. Найважливішу роль в податковій системі України мають відігравати податки на майно, на землю та на використання природних ресурсів. Адже саме вони не залежать від обсягів виробництва, продажу і є стабільними. Таким чином ці податки гарантовано будуть поповнювати бюджет. Створення передумов для економічного зростання за рахунок вивільнення підприємницького потенціалу та сприяння реалізації

конкурентних переваг країни – саме це має виступати головною метою вітчизняних реформ

Отже, на сучасному етапі розвитку вітчизняної системи оподаткування важливим є удосконалення ефективності податкового законодавства, зниження загального рівня оподаткування, зменшення ставок податків, підвищення податкового контролю з метою детінізації економіки. Для сталого розвитку національної економіки та забезпечення зростання добробуту населення, податкова система має функціонувати з урахуванням вітчизняного та світового досвіду.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Дуже низькі позиції України в світових міжнародних рейтингах, що характеризують систему оподаткування, виступають підтвердження нефективності цієї системи. Однією з найважливіших проблем податкової системи нашої держави є високе податкове навантаження. Величина податкових ставок та складність й нестабільність системи податкового навантаження – це два найважливіші фактори, які визначають обтяжливість податкової системи. Ще однією проблемою оподаткування в Україні є соціальна несправедливість. Тобто в нашій країні спостерігається низький рівень добробуту населення, саме через надто високі ставки податків. Як наслідок, середнього класу практично не має. Сплата податків розуміється населенням як певний «тягар», а не як плата за виконання державою своїх функцій. Це свідчить про досить низький рівень податкової культури. В Україні набула поширення практика, коли тягар податкового тиску перекладається на ті підприємства, які працюють легально і доволі прибутково. Це спонукає керівників таких компаній шукати шляхи отримання податкових пільг, замість того щоб підвищувати ефективність своїх підприємств. В результаті пільгами користувались підприємства й галузі, що спроможні вийти із кризи й розвиватися й без довгострокового пільгового режиму оподаткування та які не є основою підвищення конкурентоспроможності національної економіки. А ринково орієнтовані підприємства, що потребують фінансової підтримки для освоєння нових ринків, технологій, продуктів, навпаки, змушені платити більшу частину податків. Таким чином пільги стимулюють розвиток тіньової економіки, масштаби якої, за оцінками експертів, становлять в Україні 40-50 % від обсягу реального ВВП

Основними моментами реформування податкової системи України, на мою думку, є:

1. Максимальне спрямування податкової політики на забезпечення ефективного розвитку національної економіки. Це можна досягнути за допомогою зменшення податкових ставок та зменшення загальної кількості

податків. Як наслідок, зменшиться рівень тінізації економіки. Зниження податків в Україні стане можливим тільки після перегляду зобов'язань держави і соціальних гарантій, фінансування яких вона зберігає за собою.

2. Слід встановити рівномірний розподіл податкового навантаження відповідно до доходів населення. Таким чином зменшиться ухилення від сплати податків і при цьому зростуть надходження до бюджету.

3. Спрощення податкової системи. Вона має відповідати принципам простоти і прозорості. Справляння податків має бути зручним для всіх платників та максимально зрозумілою. Сплата податків має займати у суб'єктів мінімальну кількість часу.

4. Зниження фіскального тиску, при цьому зменшення ставок податку на прибуток підприємств і ПДВ. Це дасть змогу підприємцям вести свою діяльність та формувати звітність.

5. Зменшити податкове навантаження серед непрямих податків, збільшення значення місцевих податків у структурі доходів місцевих бюджетів, враховуючи при цьому територіальні особливості.

6. Демократизація податкової служби України, а саме зміна ідеології її функціонування на основі реформування податкової служби.

7. Удосконалення ефективності податкового законодавства. Насамперед запровадження таких законів, які будуть урівноважувати права усіх громадян держави під час справляння податків. Найважливішу роль в податковій системі України мають відігравати податки на майно, на землю та на використання природних ресурсів. Адже саме вони не залежать від обсягів виробництва, продажу і є стабільними

Серед умов розвитку і реалізації соціального потенціалу людини, у формуванні яких податки відіграють надзвичайно важливу роль, однією з головних є зростання суспільного добробуту, що стає можливим лише тоді, коли він спирається на потужну фінансову основу. Характеристикою ефективного фінансового забезпечення суспільного добробуту виступає рівень життя.

Вплив податків на рівень життя населення через реалізацію їх фіскальної функції має опосередкований характер і знаходить своє вираження у фінансовому забезпеченні виконання державою її функцій, у тому числі й соціальної. Від того, які обсяги коштів має держава у своєму розпорядженні, залежать: можливості держави щодо регулювання економічних процесів як головної і загальної умови зростання добробуту людей; рівень доходу працюючих у бюджетній сфері та тих, хто потребує соціального захисту; рівень фінансового забезпечення охорони здоров'я, освіти, культури та інших сфер життєдіяльності людей, ступінь розвитку яких визначає рівень суспільного добробуту в країні.

Прагнення держави максимізувати податкові надходження з метою найбільш повного фінансового забезпечення державного регулювання соціально-економічних процесів може призвести до надмірного податкового навантаження, що пригнічує економічний розвиток та звужує податкову базу, безпосередньо впливаючи на рівень доходів платників податків. Тому оптимізація податкового тягара є надзвичайно важливим інструментом державного впливу на суспільний добробут.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Біда С. О. Новації Податкового кодексу України щодо податку на доходи фізичних осіб / С. О. Біда // Формування ринкових відносин в Україні. - 2011. - № 4. - С. 198-201.
2. Білюк А. В. Роль податків у формуванні доходів окремих секторів економіки / А. В. Білюк // Економіка та держава. – 2008. – №3. – С. 45-46.
3. Богатирьова Є. М. Податкові реформи в Україні: результативність та стратегічні орієнтири : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / Богатирьова Євгенія Миколаївна ; Одес. нац. екон. ун-т. – Одеса, 2016. – 19 с.
4. Бондаренко Г. І. Оподаткування фізичних осіб : / Г. І. Бондаренко, О. Д. Данілов В. І. Зайцев, В. С. Нестеренко – Ірпінь: Академія ДПС України, 2001. – 248с.
5. Бюджетний кодекс України : [затв. Верховною Радою України 8 липня 2010 року N 2456-VI] // Голос України від 04.08.2010. – № 143.
6. Вітлінський В. В. Аналіз діяльності податкової системи України. / В. В. Вітлінський, А. В. Скрипник // Фінанси України. – 2005. – №12. – С. 19-31.
7. Вите О. Т. Влияние перераспределения семейных доходов через государственный бюджет на каждый семейный бюджет [Електронний ресурс] / Вите О. Т. – Режим доступу : <http://liberty-belarus.info/> від 12.05.2006.
8. Вишневський В. Податкова політика та економічна теорія. / В. Вишневський – Економіка України. – 2007. – №9. – С. 4-21.
9. Гаврилюк Р. Юридична конструкція податку. / Р. Гаврилюк // Право України. – 2006. – № 4. – С. 113–117.
10. Гайдуцький П. Зростання економіки і добробуту людей : пошук оптимальних пропорцій. / П. Гайдуцький // Урядовий кур'єр. – 2007. – №65 (13 квітня). – С. 5.
11. Гринкевич С. С. Фіскально-економічна політика в перехідних умовах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.02.03 / С. С. Гринкевич; Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. – Л., 2004. – 20 с.

12. Демиденко Л. М. Оподаткування доходів громадян : досвід США та України. / Л. М. Демиденко // Фінанси України. – 2005. – №9. – с. 30-33.
13. Демиденко Л. М. Удосконалення прямого оподаткування у напрямку інтеграції в ЄС. / Л. М. Демиденко – Фінанси України. – 2000. – №4. – С. 124-128.
14. Державна фіскальна служба України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua/podatki-ta-zbori/>
15. Державна казначейська служба України [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/>
16. Державні фінанси в розвиткових та перехідних країнах : Зб. есеїв на честь Рич. Берда / [Р. Ткачук (пер. з англ.); Х. Мартинес-Васкес, Д. Ами (упоряд.); Л. Сльченко-Сюйва (Наук. ред.)]. – К. : К.І.С., 2006. – 400 с.
17. Десятка найбільших платників податків [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://economics.unian.ua/finance/2174119-desyatka-naubilshih-platnikovpodatkiv-hto-i-na-skilki-popovniv-byudjet-infografika.html>
18. Динаміка рівня тіньової економіки України [Електронний ресурс] // Центр економічних досліджень та прогнозування “Фінансовий пульс”. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://finpuls.com/ua/macroeconomic/releases/info/Dinamka-rvnya-tnovoekonomki-Ukrani.htm>.
19. Дроздова Д. Обговорюємо закон про податок з доходів фізичних осіб. / Д. Дроздова // Все про бухгалтерський облік. – 2003. – №99. – с.3.
20. Дроздовська О. С. Щодо запровадження оподаткування спадщини та подарунків в Україні / О. С. Дроздовська, Л. Б. Райнова // Фінанси України. – 2006. – №10. – С. 40-48.
21. Економічна статистика / Державні фінанси, податки та публічний сектор [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

22. Жеревчук Ю. В. Аналіз сучасної системи оподаткування доходів фізичних осіб / Ю. В. Жеревчук : збірник тез доповідей та виступів V всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених, аспірантів і студентів [„Актуальні проблеми економічної системи України”], (м. Черкаси, 15 листопада 2008 р.) / Черкаський державний технологічний університет. – Черкаси : ЧДТУ, 2008. – С. 106–109.
23. Жеревчук Ю. В. Пільговий механізм прибуткового оподаткування в Україні : проблеми та шляхи розв’язання. / Ю. В. Жеревчук // Науковий вісник Національної академії державної податкової служби України. – 2007. – №1 (36). – С. 109-115.
24. Жеревчук Ю. В. Роль податку на прибуток в стимулюванні інноваційної діяльності / Ю. В. Жеревчук : матеріали науково-практичної конференції [„Бюджетно-податкові чинники активізації розвитку фінансових ринків та фінансового посередництва”], (м. Ірпінь, 27-28 березня 2008 р.) / Національний університет ДПС України. – Ірпінь : НУДПСУ, 2008. – С. 372-373.
25. Жеревчук Ю. В. Сучасні тенденції в прибутковому оподаткуванні. / Ю. В. Жеревчук // Науковий вісник Буковинської державної фінансової академії : Збірник наукових праць. Вип. 1 (10) : Економічні науки. – Чернівці, 2008. – С. 334-342.
26. Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник. / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк – Львів : Вид-цтво Нац. унів-ту „Львівська політехніка”, 2005. – 714с.
27. Загорский В. С. Оценка структурных сдвигов налоговой системы Украины. / В. С. Загорский // Налогообложение : проблемы науки и практики : монография / Научно-исследовательский центр индустриальных проблем развития НАН Украины; Харьковский национальный экономический ун-т. – Х. : ИД „ИНЖЭК”, 2006. – С. 28-42.
28. Загорський В. Податки для конкурентоспроможної економіки. / В. Загорський // Дзеркало тижня. – 2006. – № 17 (596) Субота, 29 квітня – 12 травня.

29. Затонацька Т. Г. Підходи до аналізу фіскальної політики України (1998-2004 роки) / Т. Г. Затонацька, А. В. Савицький // Фінанси України. – 2006. – №2. – С. 91-100.
30. Клепанчук О. Ю. Удосконалення механізмів адміністрування податкових платежів в умовах фінансової підтримки розвитку малого бізнесу / О. Ю. Клепанчук // Науковий вісник НЛТУ України. Серія економічна. – 2017. – Вип. 27(2). – С. 140–145.
31. Кігель В. Регресивна система оподаткування насправді прогресивна. / В. Кігель – Віче. – 2006. – №7-8. – С. 51.
32. Кізіма А. Я. Податковий менеджмент : навч.–метод. посібник. – А.Я. Кізіма – Тернопіль : Астон, 2002. – 166с.
33. Козарезенко Л. В. Податкова політика розвитку людського потенціалу / Л. В. Козарезенко // Економіка та держава. – 2016. – № 5. – С. 26–31.
34. Козарезенко Л. В. Вплив прямих податків на людський розвиток / Л. В. Козарезенко // Інвестиції : практика та досвід. – № 8. – 2016. – С. 47–51.
35. Козарезенко Л. В. Фіскальна децентралізація в структурі стратегічних напрямів розвитку людського потенціалу / Л. В. Козарезенко // Бізнес Інформ. – 2016. – № 3. – С. 220–226.
36. Кокурин Д. И. Инновационная деятельность. / Д. И. Кокурин – М. : Экзамен, 2001. – 576 с.
37. Коляда Т. А. Особливості фіскальної ефективності оподаткування доходів фізичних осіб в умовах інтеграції. / Т. А. Коляда, І. Є. Чуркіна // Фінанси України. – 2008. – №6. – С. 70-76.
38. Корнус В. Г. Удосконалення прибуткового оподаткування громадян в Україні. / В. Г. Корнус // Фінанси України. – 2005. – №10. – с. 19-27.
39. Крисоватий А. І. Податкова політика України : концептуальні засади теорії та практики : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора екон. наук : 08.04.01 / КНЕУ / А. І. Крисоватий. – К., 2006. – 20 с.

40. Крисоватий А. І. Сутність та концептуальні основи формування податкової політики в умовах євроінтеграційних процесів / А. І. Крисоватий, В. М. Мельник, Т. В. Кошук // Економіка України. – 2016. – № 1. – С. 35-51.
41. Кульчицька Н. Є. Фіскальна політика України на регіональному рівні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.04.01 / Н. Є. Кульчицька; Терноп. акад. нар. госп-ва. – Т., 2004. – 20 с.
42. Ларионова Н. Пуля – дура, налог – молодець. / Н. Ларионова // Налоговый курьер. – 2008. – №2. – С. 10-12.
43. Луніна І. О. Шляхи мінімізації впливу фінансової кризи на бюджет України. / І. О. Луніна, В. В. Баліцька, О. В. Короткевич, Н. Б. Фролова // Фінанси України. – 2008. – №12. – С. 22-32.
44. Лютий І. Концепція реформування податкової системи України та конкурентоспроможність національної економіки / І. Лютий, В. Тропіна // Економіка України. – 2007. – №8. – С. 19-27.
45. Макконнелл К. Р. Економікс. / К. Р. Макконнелл, С. Л. Брю – М., 1992. – Т.1. – 486 с.
46. Максимова Н. О. Оподаткування підприємств : [навч. посібн]. / Н. О. Максимова – Суми : Довкілля, 2006. – 332 с.
47. Малишків О. Облік податку на прибуток : бухгалтерський чи податковий? / О. Малишків // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – №3. – С. 43-47.
48. Мельник В. М. Вплив бюджетно-податкового регулювання на розвиток промислового виробництва в Україні. / В. М. Мельник, Г. С. Мельничук // Фінанси України. – 2008. – №12. – С. 44-52.
49. Мельник В. М. Обмежувальна та стимулювальна роль податків. / В. М. Мельник // Фінанси України. – 2006. – №1. – с. 31-37.
50. Мельник В. М. Фіскальна ефективність податку з доходів фізичних осіб в Україні : можливості зростання / В. М. Мельник // Фінанси України. – 2007. – №12. – С. 38-48.

51. Мельник П. В. Розвиток податкової системи в перехідній економіці : [монографія]. / П. В. Мельник. – Ірпінь, Академія державної податкової служби України, 2001. – 362 с.
52. Міністерство фінансів України : офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.minfin.gov.ua>
53. Накай А. Реформування податку з доходів фізичних осіб у контексті вимог сталого розвитку. / А. Накай. // Науковий вісник Національної академії ДПС України. – 2004. – №3 (25). – с. 78-83.
54. Нікітішин А. Сучасні принципи побудови податкової системи реалізації податкової політики [Електронний ресурс] / Андрій Нікітішин // Податки і фіскальна політика – Режим доступу до ресурсу: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream>
55. Онишко С. В. Сучасний стан і проблеми формування податкової політики в Україні. / С. В. Онишко, С. В. Онишко // тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції [„Фінансові ринки та інститути”], (м. Харків, 7-8 грудня 2007 р.) / Харківський національний економічний університет. – Т.2. – Харків : „ИНЖЕК”, 2007. – С. 94-97.
56. Опарин В. М. Проблемы гармонизации налоговой системы Украины. / В. М. Опарин // Налогообложение: проблемы науки и практики : [монография] / Научно-исследовательский центр индустриальных проблем развития НАН Украины; Харьковский национальный экономический ун-т. – Х. : ИД „ИНЖЭК”, 2006. – С. 62-89.
57. Опарин В. М. Фінанси (Загальна теорія) : навчальний посібник. / В. М. Опарин. – К. : КНЕУ, 2001. – 240с.
58. Оподаткування в Україні / Н. М. Деева, Н. І. Редіна, Т. О. Дулік ; ред. : Н. І. Редіна. -К.: ЦУЛ, 2010. -544 с.
59. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua
60. Офіційний сайт Державної податкової служби України [Електронний ресурс] – Режим доступу : www.sta.gov.ua

61. Паєнтко Т. В. Гармонізація прибуткового оподаткування. / Т. В. Паєнтко // Фінанси України. – 2005. – №3. – С. 37-43.
62. Паєнтко Т. В. Прибуткове оподаткування та напрями його оптимізації в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.04.01 / Т. В. Паєнтко; Нац. акад. держ. податк. служби України. – Ірпінь, 2006. – 19 с.
63. Парнюк В. Пряме оподаткування витрат фізичних осіб на споживання / В. Парнюк // Економіка України : науковий журнал / Мін. економіки України; Мін. фінансів України та НАНУ. – Київ, 2009. – № 9 (574). – С. 28-39.
64. Пасічник Ю. В. Бюджетний потенціал місцевого економічного розвитку. / Ю. В. Пасічник / Фінансова система України. Збірник наукових праць. – Острог : Видавництво НаУ „Острозька академія”, 2006. – Вип..8. – Ч.1. – С. 237-244.
65. Печуляк В. Оподаткування фізичних осіб в Україні в контексті сучасної податкової політики. / В. Печуляк. // Науковий вісник Національної академії ДПС України. – 2003. – №4 (22). – с. 70-77.
66. Податкова політика України : навч. посіб. / П.В. Мельник, З.С. Варналій, Л.Л. Тарангул [та ін.] ; за ред. П.В. Мельника. – К.: Знання України, 2011. – 505 с.
67. Податкова система України : [підручник] / В. М. Федосов, В. М. Опарін, Г. О. П'ятаченко та ін.; за ред. В. М. Федосова. – К. : Либідь, 1994. – 464 с.
68. Податкова система: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [Лютий І.О., Демиденко Л.М., Романюк М.В, Субботович Ю.Л., Тропіна В.Б.]; За ред. І.О.Лютого. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 456 с.
69. Податкове регулювання доходів фізичних осіб. / С. В. Каламбет, В. В. Буряковський, О. О. Кухарєва. – Д. : Наука і освіта, 2005. – 130с.
70. Податкове регулювання підприємницької діяльності / П. А Лайко., Р. П. Жарко. – К. : ННЦ „Інститут аграрної економіки”, 2007. – 254с.

71. Податковий кодекс України. – К.: ДП “ІВЦ ДПА України”, 2010. – 336 с.
72. Полторак А. С. Комплексний підхід до кількісного оцінювання податкових ризиків держави / А. С. Полторак, Ю. В. Волосяк // Актуальні проблеми економіки. – 2017. – № 2 (188). – С. 269–276.
73. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2017 році : аналітична доповідь до щорічного послання Президента України до Верховної Ради України / За ред. В. П. Горбуліна, О. С. Власюка, О. М. Ляшенко. – К. : НІСД, 2017. – 928 с.
74. Пасічний М.Д. Податкова система України в умовах фінансової глобалізації: матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. [«Глобалізаційні виклики розвитку національних економік»], (м. Київ, 19 жовтня 2016 р.) Ч. 2 / відп. ред А.А. Мазаракі. – Київ: Київ. нац. торг.-екон.ун-т, 2016. – С. 212–222.
75. Податкова політика: стратегія соціального розвитку [Текст] : монографія / [Калінеску Т. В. та ін. ; за наук. ред. Т. В. Калінеску] ; Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля. - Луганськ : Вид-во СНУ ім. Володимира Даля, 2013. - 255 с.
76. Проблеми податкової системи України та актуальні шляхи їх вирішення, як передумова ефективного функціонування економіки 25 держави. – 2015.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=46357>
77. Ревун В. І. Про реформування й модернізацію податкової системи. / В. І. Ревун. // Фінанси України. – 2006. – №6. – С. 27–34.
78. Римарська Р. Лінійний податок: причини популярності, економічні засади та потенційні обмеження. / Р. Римарська. // Економіст. – 2007. – №12. – С. 56-59.
79. Савчук О.О. Податкові джерела формування доходів державного бюджету : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. [«Фінансова політика у системі соціально-економічного розвитку України»], (Київ, 13–14 квіт. 2016 р.) / І.Я.

Чугунов, М.В.Тарасюк, Т.В.Канєва та ін.; відп. за вип. І.Я. Чугунов. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. – С. 103–105.

80. Скрипник А. В. Сучасні підходи до визначення рівня оподаткування фізичних осіб. / А. В. Скрипник, Г. Г. Гендлер // Наукові записки. Том 44. Економічні науки. – 2005. – С. 21-25.

81. Скрипник А. В. Фактори ризику виконання планових показників бюджету України. / А. В. Скрипник, Т. М. Паянок // Фінанси України. – 2008. – №6. – С.31-44.

82. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / А. Смит. // Вступит. стаття и комент. В.С. Афанасьєва. – М. : Соцекгиз, 1962. – 718 с.

83. Современный толковый налоговый словарь / А. В. Началов (сост.); А. Э. Сердюков (ред.). – М. : ООО ИИА „Налог Инфо”, 2006. – 474 с.

84. Соколовська А. М. До стратегії реформування податкової системи України: [Електронний ресурс]. / А. М. Соколовська – Режим доступу : www.zn.kiev.ua

85. Соколовська А. М. Основи теорії податків : [навчальний посібник]. / А. М. Соколовська. – К. : 2010. – 326 с.

86. Соколовська А. М. Податкова політика в Україні у контексті її впливу на розвиток економіки. / А. М. Соколовська // Фінанси України. – 2006. – №9. – С. 65-81.

87. Статистичний щорічник України за 2015 рік / за ред. О.Г. Осауленка.– К. : : ДП "Інформаційно-аналітичне агентство", 2015. – 568 с.

88. Статистичний щорічник України за 2016 рік / за ред. О. Г. Осауленка ; Державна служба статистики України. – К. : ТОВ «Август Трейд», 2016. – 559 с.

89. Степанова Г.М. Податкове регулювання соціально-економічного розвитку країни : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. [«Фінансова політика у системі соціально-економічного розвитку України»], (Київ, 13–14 квіт. 2016

р.) / І.Я. Чугунов, М.В.Тарасюк, Т.В.Канєва та ін.; відп. за вип.

І.Я. Чугунов. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. – С. 107–109.

90. Субботович Ю. Л. Податок з доходів фізичних осіб у формуванні доходної частини місцевих бюджетів / Ю. Л. Субботович // Економіка АПК. – 2009. – № 4.– С.78-83.

91. Тарангул Л. Л. Оподаткування та регіональний розвиток (теорія і практика) [монографія] / Л. Л. Тарангул / Державна податкова адміністрація України; Академія ДПС України. – Ірпінь : Академія ДПС України, 2003. – 286с.

92. Тарангул Л. Л. Удосконалення податкової політики у контексті соціально-економічного розвитку регіонів. / Л. Л. Тарангул. // Фінанси України. – 2004. – №6. – С.8-16.

93. Чугунов І.Я., Пасічний М.Д. Бюджетно-податкова політика економічного розвитку // Науковий вісник Полісся. 2018. № 1(13).Ч.1. С. 54-61.

94. Шаблиста Л. М. Податки як засіб структурної перебудови економіки. / Л. М. Шаблиста. – К. : Інститут економіки НАН України, 2000. – 217 с.

95. Швабій К. І. Оподаткування доходів населення: проблеми науки та практики [монографія]. / К. І. Швабій. – Ірпінь : Національний університет ДПС України, 2009. – 296 с.

96. Швабій К. І. Податок з доходів фізичних осіб : проблеми та перспективи. / К. І. Швабій //Вісник податкової служби України. – 2010. – №6 [електронний ресурс]. – Режим доступу : [http : // www.visnuk.com.ua](http://www.visnuk.com.ua).

97. Юшко С.В. Спрощена система оподаткування для фізичних осіб – підприємців: історія й перспективи застосування / С.В. Юшко // Фінанси України. – 2011. – № 4. – С. 38–46.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

ДОДАТОК Б

ДОДАТОК Г

Динаміка основних податків Зведеного бюджету України
у 2013–2017 роках, млрд.грн.

	2013	2014	2015	2016	2017
Податок на додану вартість					
частка у доходах зведеного бюджету, %	28,98	30,49	27,37	30,08	31,03
частка у валовому внутрішньому продукті, %	8,82	8,87	9,02	9,88	10,93
Податок з доходів фізичних осіб					
частка у доходах зведеного бюджету, %	16,31	16,49	15,33	17,73	18,26
частка у валовому внутрішньому продукті, %	4,96	4,80	5,05	5,82	6,43
Податок на прибуток підприємств					
частка у доходах зведеного бюджету, %	12,42	8,82	5,99	7,69	7,22
частка у валовому внутрішньому продукті, %	3,78	2,57	2,00	2,53	2,54
Акцизний податок					
частка у доходах зведеного бюджету, %	8,29	9,89	9,68	13,00	11,95
частка у валовому внутрішньому продукті, %	2,52	2,88	3,19	4,27	4,21